

BIBLIO

Επιμέλεια:
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

Η Λένα Διβάνη ονειρεύτηκε τη Διδώ

Στο *ίνδαλμά της, τη Διδώ Σωτηρίου, «τη γυναίκα-πολεμίστρια του καλού», είναι αφιερωμένο το νέο βιβλίο της Λένας Διβάνη που κυκλοφορεί σήμερα στην αγορά. Η συγγραφέας διαλέγει για την Α.Υ. ένα μικρό απόσπασμα.*

Της ΤΑΝΙΑΣ ΔΕΛΗ

Μετά τις μεγάλες εκδοτικές επιτυχίες της, «*Ζευγάρια που έγραψαν την ιστορία της Ελλάδας*» και το «*Πικρό ποτήρι - Ο Καποδίστριας, η Ρωξάνδρα και η Ελλάδα*», σήμερα κυκλοφορεί το νέο βιβλίο της Λένας Διβάνη αφιερωμένο στη Διδώ Σωτηρίου. Στην ίδια πάντα σειρά και με το ίδιο φανταστικό εικαστικό στο εξώφυλλό του.

Όπως σημειώνει η συγγραφέας, «Μέσα στον ζόφο των αλληπάλληλων κρίσεων ένιωσε ξαφνικά την έντονη ανάγκη να ανασάνω λίγο φρέσκο αέρα, να αισιοδοξήσω. Αποφάσισα λοιπόν ότι είχε έρθει η ώρα να ξαναζωντανέψω το *ίνδαλμά μου, τη Διδώ Σωτηρίου. Είναι άδικο να τη λησμονούν σιγά σιγά οι παλιότεροι και να την αγνοούν τελείως οι νεότεροι. Δεν υπήρχε άλλη σαν κι αυτή τη γυναίκα-πολεμίστρια του καλού που διέσχισε ολόκληρο τον 20ό αιώνα, βρέθηκε στο επίκεντρο κάθε ελληνικής τραγωδίας (από τη Μικρασιατική Καταστροφή μέχρι τη χούντα) και κατάφερε να δρασκελίσει όλα τα ερείπια φορώντας το αιώνιο χαμόγελό της, κόκκινο μπερέ, κολιέ και άρωμα. Αρχισα αμέσως την έρευνα (με αφορμή την οποία εν τέλει εμπνεύστηκα το βιβλίο *Ζευγάρια που έγραψαν την ιστορία της Ελλάδας*) και ευτυχώς, γιατί χάθηκαν εν τω μεταξύ η Άλκη Ζέη και ο Νίκος Μπελογιάννης, οι μοναδικοί επιζώντες που την ήξεραν από την καλή και την ανάποδη. Ελπίζω ότι έγραψα μια εντελώς υβριδική βιογραφία με τον χαρακτηριστικό τίτλο *Ονειρεύτηκα τη Διδώ. Πατί πράγματι την ονειρεύτηκα ολοζώντανη, ακαταπόνητη και γελαστή, όπως ήταν πάντα, να μου διηγείται με το νι και με το σίγμα τη ζωή της που ήταν αγρίως απίθανη!* Και συνεχίζει: «Αν ήμουν γλύπτρια, θα σου είχα στίσει ένα λμα έξω από το σπίτι μου, με το μπερέ σου και με τα όλα σου. Αφού όμως γεννήθηκα παραμυθού, έβαλα αμέτι μουκαμέτι να πω την ιστορία της ζωής σου, αλλά όχι με τον συμβατικό τρόπο που γράφονται οι βιογραφίες. Πρώτα απ' όλα, εσύ η ίδια θα τη σκυλοβαριόσουν».*

Απόσπασμα από το βιβλίο για την απόβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη Κάθε καιρός κι ο Τρωικός του πόλεμος'

Δίκιο έχεις, ξεχάσαμε την απόβαση, το μεγάλο πανηγύρι! Λοιπόν αυτό το απίστευτο νέο εγώ το έμαθα στις εξοχές. Μια είχε πάει ο πατέρας μου για πικνίκ την Πρωτομαγιά σε μια μπιραρία μέσα στο δάσος. Τρώγαμε και πίναμε λοιπόν κεφάτοι, όταν είδαμε ένα αμάξι να πλησιάζει τρέχοντας. Μόλις έφτασε στην μπιραρία, πηδάει έξω ο γραμματικός του πατέρα μου, τον παίρνει παραπάνε και του 'λεγε κάτι στ' αυτί. Τρελάθηκε αυτός. «Ερχονται! Ερχονται αύριο!» φωνάζει. «Ποιοι έρχονται, τζάνεμ;» τον ρωτάει η μάνα. «Οί! Έλληνες έρχονται, τελειώσαν τα ψέματα, αύριο ο ελληνικός στόλος θα βρίσκεται στη Σμύρνη!» Επρεπε να ψουν από μια γωνιά να δεις όλες τις παρέες να αγκαλιάζονται, να φιλιούνται, να χοροπνάνε απ' τη χαρά τους. Τα μαζέψαμε γρήγορα, γυρίσαμε στη Σμύρνη να βρούμε εφημερίδα να διαβάσουμε. Την άλλη μέρα το πρωί το ξεραν όλοι και μαζεύονταν σαν τα μυρμηγκία στην αποβάθρα. Μια ανθρωποθάλασσα ήταν, φτωχοί, πλούσιοι, όλοι. Ζήτω ο Βενιζέλος, ούρλιαζαν όσο βαστούσαν τα πλεμόνια τους. Μια γριά λιποθύμησε μπροστά στα μάτια μου ψάλλοντας το Χριστό Ανέστη. Τα σκέφτομαι τώρα και μου φαίνονται σαν όνειρο. Ποιος να το 'λεγε ότι κάποτε θα βλέπαμε τον ελληνικό στρατό στη Σμύρνη, στο Αϊδίνι! Θυμάμαι έναν κύριο δίπλα μου να φωνάζει: «Τώρα θα φοβούνται εμάς οι Τούρκοι κι όχι εμείς αυτούς» και δώστου να γελάει. Για πότε όμως τα γέλια θα γίνονταν κλάματα, κανείς δεν το φανταζόταν τότε...

Καλά, στην αρχή λογικό είναι να ενθουσιαστείτε. Αλλά μετά: Το '20 που άρχισε να στραβώνει η δουλειά, δεν καταλάβατε ότι πάτε ίσα στου χάρου τα δόντια;

Η αλήθεια είναι ότι υπήρχαν κάτι μαύρα σημάδια. Επρεπε να είχαμε καταλάβει ότι δε θα ήταν περίπατος η εκστρατεία, ότι θα την πληρώναμε ακριβά. Πρώτα απ' όλα, με το που πάτησε ο δικός μας ο στρατός στη Σμύρνη γίναν έκτροπα, χύθηκε αίμα. Ελα μου όμως που το αίμα αίμα φέρνει.

Μεγάλο απόηχο αυτό, να ξεκινάς με δεκάδες νεκρούς και τραυματίες την πρώτη μέρα... Και το είχε πει και ξαναπεί ο Βενιζέλος: Προσοχή, δεν είμαστε κατακτιπές, θα φέρεστε με σύνεση, απ' αυτό θα εξαρτηθούν πολλά. Το ξενοούσαμε αυτό εμείς οι Έλληνες: Δε μας τη δώσανε τη Σμύρνη οι σύμμαχοι, μας έστειλαν εκεί για αστυνομική δύναμη, για να μην προλάβουν και την πάρουν οι Ιταλοί. Ήταν μια απόφαση του Λούντ Τζορτζ κάπως πρόχειρη. Ο Βενιζέλος βέβαια άδραξε την ευκαιρία γιατί ενθουσιάστηκε με την προοπτική να κάνει δώρο τη Σμύρνη στην Ελλάδα. Κακώς, κάκιστα, κατά τη γνώμη μου.

Το κακώς το λες τώρα, εκ των υστέρων. Για μας που τη ζήσαμε, η Σμύρνη μύριζε Ελλάδα, το βρίσκαμε φυσιολογικό. Το παραδέχονταν και οι Τούρκοι, Γκιαούρ Ιζμίρ, τη λέγανε, Σμύρνη των απίστων, σαν να μην την υπολόγιζαν τουρκικη.

Δεν ξέρω τι υπολόγιζαν, αλλά τούρκικη ήταν. Οι μισοί και περισσότεροι ήταν μουσουλμάνοι, βρε Διδώ μου. Άσε που και Έλληνες να ήταν όλοι, πως θα την κρατούσες αυτή τη νησιδα εδάφους τριγυρισμένη από φανατισμένους εκθρούς; Εδώ το Ισραήλ τόσα χρόνια και βλέπεις ότι ζορίζεται να επιβιώσει ζωσμένο από αντιπάλους. Με την εκστρατεία το μόνο που πετύχαμε ήταν να ξανακάνουμε τους Τούρκους μια γροθιά για να μας χτυπήσουν. Εκεί που ήταν διαλυμένοι, ζαλισμένοι απ' την ήττα, μπήκαμε εμείς και δικαιώσαμε την προπαγάνδα που έκανε ο Κεμάλ και οι αντάρτες του. Έχουν δημοσιευτεί πια πολλές μελέτες που το επιβεβαιώνουν αυτό: Η Μικρασιατική Εκστρατεία και η ξένη επέμβαση γενικά μετέτρεψαν σε μεγάλο βαθμό τους διαλυμένους, ταπεινωμένους μουσουλμάνους της νεκρής αυτοκρατορίας σε Τούρκους εθνικιστές. Δεν υπάρχει μεγαλύτερο όπλο από την οργή του ταπεινωμένου... ☒

Όδυσσέας Ελύτης, «*Μαρία Νεφέλη*»

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ /
ΕΚΔΟΣΕΙΣ /
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ /
ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ